

Megjegyzések a járásonkénti összegzett adatsorokhoz

A községenkénti adatbázis adatsorait a 2001-es 13 járás és a 4 nagyváros területeire összegeztem, de az aggregált adatok mellett néhány további Kárpátalja egészére vonatkozó adatot is közléteszek az alábbiak miatt:

1. Az összegzéskor a Kárpátaljához került településrészek adatait dolgoztam fel, nem pedig a teljes településterületekre vonatkozó 1910-es népszámlálási adatokat.
2. Az 1921-es és 1930-as csehszlovák népszámlálások egész Kárpátaljára vonatkozóan publikált adatai részletesebb bontásúak, mint a községi adatsorok, ezért ezeket a táblázat alján a Kárpátalja adatsoroknál más színekkel feltüntettem.
3. Az 1959., 1970. és 1979. évi szovjet népszámlálások Kárpátaljára vonatkozó adatait szintén más színnel ugyanitt teszem közzé. Ennél több adatot máig nem sikerült ezekből az évekből az ottaniaknak beszerezniük, illetve számos esetben csak kerekített és közelítő értékeket vagy esetlegesen néhány város adatsorait.
4. A kivétel 1979 – Dupka György ennyi adatot közölt, tájékoztatónak azért ezek is érdekesek:

KÁRPÁTALJA LAKOSSÁGÁNAK MEGOSZLÁSA				
Települések, járások szerint		Nemzetiségek szerint		
		MAGYAR	UKRÁN	OROSZ
<i>Területi jogú városok:</i>				
Ungvár	89.037	13.759	7.619	57.920
Munkács	71.393	6.883	47.403	11.451
<i>Jársók:</i>				
Ungvári járás	70.006	26.653	38.942	1.808
<i>Ebből Csap</i>	7.503	3.434	2.416	1.035
Beregszászi járás	82.393	58.775	19.360	2.688
<i>Ebből Beregszász</i>	27.810	15.759	9.048	2.164
Bátyú	2.084	1.817	189	38
Nagyszőlősi járás	105.509	27.780	74.740	2.019
<i>Ebből Nagyszőlős</i>	21.813	3.042	16.850	1.419
Tiszaújlak	3.346	2.574	630	76
Munkácsi járás	103.801	12.604	86.974	923
Szolyvai járás	50.779	503	47.772	1.358
Husztai járás	118.616	6.238	108.763	2.399
<i>Ebből Huszt</i>	26.298	2.029	21.659	1.701
Técsői járás	148.466	6.753	120.585	2.148
<i>Ebből Técső</i>	8.921	2.860	5.459	421
Aknaszalóna	8.487	3.064	954	307
Rahói járás	80.610	3.945	65.986	1.019
<i>Ebből Rahó</i>	13.448	1.385	11.374	473

A táblázatban nem szereplő további 4 (Nagybereznai, Perecsenyi, Vereckei és Ökörmezői) járás 235 ezer lakosából mindössze 693 volt a magyar nemzetiségű.

5. Az 1989. és 2001. évi adatokhoz – a népszámlálásoknál leírtaknál több – lényeges kiegészítő megjegyzésem nincsen.

6. Az általános ismertetőben ígértem egy rövid magyarázatot az 1900-1941 közötti adatok látszólagos inkoherenciájára. Az alábbi táblázat tartalmazza a magyarázathoz szükséges számunkra legfontosabb alapadatokat (a továbbiakban minden adat ezer főben):

Év	Típus	Lakos	Magyar	Magy. %	Német	Zsidó	Izraelita	Izr.-ból magyar any.	Izr.-ból német any.	Hontalan
1880	A	401	102	25,4	30		53			
1890	A	463	119	25,7	55		64			
1900	A	533	150	28,1	52		76			
1910	A	601	184	30,6	63		88	31	54	
1921	N	612	111	18,1	10	80	94			7
1930	N	734	117	15,9	13	92	104			17
1941	A	854	234	27,4	13	78	116			
1941	N	854	257	30,1	11	72				

Vegyünk sorra néhány alapinformációt:

- Az 1910-ben magyar és német anyanyelvű zsidók 1921-ben és 1930-ban túlnyomó többségükben zsidó nemzetiségűeknek vallották magukat, illetve így írták össze őket.
- 1918-24 között az Országos Menekültügyi Hivatal szerint a Felvidékről regisztráltan a 108 ezer fő került át Mo.-ra, ezekből kb. 18,6 ezer jöhetett Kárpátaljáról, de számos demográfus szerint a valós érték még ennél is magasabb (25 ezer fő körüli) lehetett;
- Az 1910 előtt magukat magyar anyanyelvűeknek valló szlovákok, ruszinok jelentős része csehszlováknak és ruszinnak vallotta magát 1919 után.
- A rendezetlen állampolgárságúak vagy hontalanok nagy része magyar és német volt.
- A magyarok körében is ezen időszakban lezajlott egy a helyzet adta alkalmazkodás, esetleg virtuális asszimiláció.

Az alábbi táblázat egy – a fentieket figyelembe véve – egy olyan magyarokra vonatkozó általam kalkulált adatsort tartalmaz, amelynél a magyarságukat erősen megtartók (zsidók nélküli) számát próbáltam megbecsülni (adatok ezer főben):

Év	Típus	Lakos	Magyar anyany.	Magyar korrigált	Magyar korr.%
1910	A	601	184	130	21,6
1921	N	612	111	116	19,0
1930	N	734	117	130	17,7

Az 1941-es magyar népszámlálásnál aztán látszólag minden még jobban megkavarodott: hirtelen negyedmillió magyar került összeírásra! Valójában az történt, hogy több tízezer magyar visszatért a térségbe, de meghatározóbb volt az, hogy az akkori etnopolitikai légkörben mindenki magyarnak vallotta magát, aki valamennyire is tudott magyarul – a virtuális és átmeneti reasszimiláció újabb iskolapéldáját láthattuk!

– Itt jegyzem meg, hogy 1944 után ismét kb. 25 ezer magyar hagyhatta el nyugatra (a mai Magyarország területére) menekülve Kárpátalját, s szovjet munkatáborokba hurcoltak legalább 30 ezer kárpátaljai magyart – akiknek kb. egyharmada elhunyt vagy nem tért vissza szülőföldjére. Egy 1946-os összeírásban a kárpátaljai magyarokra 134 ezer fős számot közöltek.

Az összes többi részletes információ a népszámlálások ismertetőjében szerepel.